

képezik és nem illeszthetők bele az erdőgazdaság rendes üzemi tevékenységébe, szükséges, hogy az ezzel járó problémák megoldásában az erdőgazdaság a jövőben hathatós támogatást kapjon az illetékesek részéről.

T. Marton: ЛЕСОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ ЗАДАЧИ, СВЯЗАННЫЕ СО ВТОРОЙ ВОДНОЙ СТУПЕНЬЮ НА ТИССЕ.

Запланированный водоём размером 22 000 кат. хольдов второй водной ступени на Тиссе ставит большие задачи перед лесхозом. Частично надо провести быструю вырубку культур тополей, заложенных на прежних поймах, затем надо осуществить облесения, связанные с ирригационной системой. Надо вырубить 2800 га тополевых насаждений, 70%, которых моложе 20 лет. Средний прирост их — 22 м³ на 1 га. Облесение вдоль каналов составляет около 8000 га.

Marton T.: DIE FORSTWIRTSCHAFTLICHEN AUFGABEN IN BEZUG AUF DIE II. WASSERSTUFE DER THEISS.

Der geplante Staubecken der II. Wasserstufe der Theiss erstreckt sich auf 12 660 ha, wodurch die Forstwirtschaft vor grosse Aufgaben gestellt wird: die auf dem ehemaligen Überschwemmungsgebiet begründeten Pappelbestände müssen in kurzer Zeit geräumt werden, es muss weiter auch für die Bepflanzung des geplanten Bewässerungssystems gesorgt werden. Pappelbestände in einer Ausdehnung von rund 2800 ha werden eingeschlagen, wovon 70% in einem Alter von unter 20 Jahren, ihr durchschnittlicher Zuwachs beträgt 22 m³/ha. Die Baumpflanzungen an den Kanälen betragen etwa 8000 ha.

A célállományok különbözőségének hatása az erdőfelújítás pénzügyi eredményére

KISS LAJOS — MOLNÁR FERENC

Az erdőgazdaságok erdőfelújítási munkájának pénzügyi eredményességvizsgálatára, önköltségelemzésére kialakított módszerünkkel többek között célnunk volt 1 ha eredményesen erdősült területnövekedés önköltségi színvonalának megállapítása, az önköltségsökkentést befolyásoló tényezők meghatározása és ezek segítségével a pénzügyi eredményjavulás számára további tartalékok feltárása. Ennek érdekében végzett elemzéseink több olyan tényre hívták fel figyelmünket, melyek ismeretében a jelenlegi elszámolási rend mellett azonos szakmai munka és mennyiségi eredmények esetén is jelentős pénzügyi eredményváltozást észlelhetünk.

Az erdőfelújítási ágazat hozamát, termelési értékét a folyamatban levő erdősítések esetén a műszaki átvételek során megállapított eredményesen erdősült területnövekedésnek az akkori OEF által megadott egységárral történő szorzatából kapjuk. Az ágazat pénzügyi eredménye tehát egyrészt az eredményesen erdősült területváltozás, másrészt az 1 ha eredményesen erdősült terület megadott egységára és annak tényleges önköltsége közötti különbség függvénye. Az eredményesen erdősült területváltozás növelésére irányuló szakmai tevékenységgel (eredményességi százalék emelésének módjai) most nem kívánunk foglalkozni. Fel szeretnénk azonban hívni az erdőgazdasági szakembereink figyelmét a pénzügyi eredményt az első tényezővel azonos súllyal befolyásoló elszámolóár és a tényleges önköltségre hatással levő jelenségekre.

A jelenlegi elszámoló árat célállományokra való tekintet nélkül egységesen, mindössze egyes termőhelyi adottságok figyelembevételével alakítottuk ki; az elvileg megfelel 1 ha eredményesen erdősült terület tervezett önköltségének a vállalat részére meghatározott nyereséggel növelt forint összegének. Az erdőgazdaságok erdőművelési tevékenységének pénzügyi értékelésében, minthogy az elszámoló ár átlagönköltségen alapul, elég nagy mérvű pontatlanság következhet be. Ugyanis azonos elszámoló ár (tervezett önköltség) csak olyan azonos rendeltetésű termékekre (jelen esetben 1 ha eredményesen erdősült terület) volna alkalmazható,

a) amelyeknek önköltsége lényegesen nem tér el egymástól,

b) és amelyek létrehozásánál azonos vagy közel megegyező a technológiai folyamat.

Az erdőfelújítások során létesítésre kerülő célállományok összességükben a fenti kívánalmaknak nem felelnek meg. Lényeges az eltérés az egyes célállományok (pl. tölgyes és égeres) létesítési költsége, s az alkalmazott technológiai folyamat között is.

Bármennyire figyelmen kívül is hagyjuk a technológiai folyamatokban mutatkozó különbségeket — mondván: a népgazdaságnak érdektelen, milyen módszerrel hozunk létre valamely kész terméket, s így a kész termék ára ugyanazon minőség esetén kedvező és kedvezőtlen technológia mellett is azonos lehet — az egyes célállományok létesítési költségeiben mutatkozó nagymérvű eltérés mégis szükségessé tenné a célállományonként differenciált elszámolóárak meghatározását.

Az erdőfelújítások elszámoló árainak megnyugtató kialakítása jelenleg úgyszólván megoldhatatlan. Átmenetileg meg kell elégednünk az átlagönköltség alapján meghatározott elszámoló árakkal.

Meg kell azonban ismernünk a célállományok arányváltozásából adódó eredményváltozások meghatározásának módját és mértékét is, hogy az erdőfelújítási munkák pénzügyi értékelése során reális megállapításokat tehesünk.

A következőkben a Dél-somogyi Állami Erdőgazdaság 1965/66. gazdasági évének erdőfelújítási tevékenységét, annak adatait felhasználva ismertetjük az egyes célállományok arányeltolódásából adódó pénzügyi eredményváltozás meghatározásának módját, az eltérések mértékének kimunkálását.

Az erdőgazdaság adatainak feldolgozásakor hét célállományt különítettünk el. Ezek mennyiségi és költségadatait mutatja az 1. kimutatásunk, amelyben költségátfordításként csak az összes közvetlen költségeket tüntettük fel. A mennyiségi és költségadatokból külön-külön kimunkáltuk az egyes önköltségi adatokat, az egyes célállományokra vonatkozóan meghatároztuk az önköltségi indexeket is, az

$$\ddot{o}_t = \frac{q^t \cdot k^t}{q^t \cdot k^0}$$

$$\ddot{o}_b = \frac{q^b \cdot k^b}{q^b \cdot k^0}$$

képletek segítségével.

Az összes erdőfelújítás esetén a tervezett önköltségi indexet

$$\ddot{o}_{nt} = \frac{\sum_{n=1}^7 q_n^t \cdot k_n^t}{\sum_{n=1}^7 q_n^t \cdot k_n^0}$$

a tényleges önköltségi indexet pedig az

$$\ddot{o}_{nb} = \frac{\sum_{n=1}^7 q_n^b \cdot k_n^b}{\sum_{n=1}^7 q_n^b \cdot k_n^0}$$

képletek segítségével számíthatjuk ki.

A Dél-somogyi Állami Erdőgazdaság 1965/66. gazd. évi erdőfelújításainak mennyiségi és költségadatai

1. kimutatás

Sor- szám	Célállomány	Termelés (ha)			Termelési költség (Ft)		
		bázis időszak	beszámolási időszak		bázis időszak	beszámolási időszak	
			terv	tény		terv	tény
1.	Bükkös term. felújítás	22	7	42	660 000	210 000	587 137
2.	Tölgyes term. felújítás	35	—	13	910 000	—	382 431
3.	Tölgyes mest. erdősités	160	69	72	3 680 000	1 725 000	1 639 738
4.	Nyáras mest. erdősités	86	115	184	1 290 000	1 725 000	1 787 715
5.	Égeres mest. erdősités	48	55	52	624 000	825 000	587 298
6.	Akácós mest. erdősités	33	17	5	230 400	119 000	30 953
7.	Fenyves mest. erdősités	126	139	129	2 520 000	3 058 000	2 513 962
Erdőfelújítás összesen		510	402	497	9 914 400	7 662 000	7 529 234

A Dél-somogyi Állami Erdőgazdaság 1965/66. gazd. évi erdőfelújítási önköltségi mutatói

2. kimutatás

Sor- szám	Célállomány	Önköltség (Ft/ha)			Önköltségi index (%)	
		bázis időszak	beszámolási időszak		tervezett	tényleges
			terv	tény		
1.	Bükkös term. felújítás	30 000	30 000	13 980	100,00	46,60
2.	Tölgyes term. felújítás	26 000	—	29 418	—	113,15
3.	Tölgyes mest. erdősités	23 000	25 000	22 774	108,70	99,02
4.	Nyáras mest. erdősités	15 000	15 000	9 716	100,00	64,77
5.	Égeres mest. erdősités	13 000	15 000	11 294	115,38	86,88
6.	Akácós mest. erdősités	6 982	7 000	6 191	100,25	88,67
7.	Fenyves mest. erdősités	20 000	22 000	19 488	110,00	97,44
Erdőfelújítás összesen		19 440	19 060	15 149	107,38	80,92

A képletekben;

- $n = 1, 2, 3, \dots, 7$ a célállományok számát jelöli;
- $q_0 = a$ a termelés mennyisége a bázisidőszakban;
- $q_t = a$ a termelés mennyisége a terv szerint;
- $q_b = a$ a termelés mennyisége a beszámolási időszakban ténylegesen;
- $k_0 =$ önköltség (Ft/ha) a bázisidőszakban;
- $k_t =$ önköltség (Ft/ha) a terv szerint;
- $k_b =$ önköltség (Ft/ha) a beszámolási időszakban ténylegesen.

A tervet jóváhagyó főhatóság a bázisidőszakban az összes erdőfelújításra kialakított önköltség betartását követelte meg, és azt a bázishoz viszonyítva 380 Ft/ha-ral csökkentve írta elő. A tervezett önköltségi index azt mutatja, hogy az egyes célállományok tervezett mennyiségének arányváltozása 7,38% többletköltség betervezését tette lehetővé, ami abszolút összegben mintegy félmillió forintra tehető. A megvalósítás során további arányváltozások is bekövetkeztek, eredménymódosító hatásuk nem volt jelentéktelen.

Az önköltségi tervteljesítés mértékét a tényleges és tervezett önköltségi adatok hányadosa adja, az esetünkben

$$\frac{80 \cdot 92}{107 \cdot 38} = 75,36\%$$

tehát a Dél-somogyi Állami Erdőgazdaság az 1965/66. gazdasági évben 24,64%-kal csökkentette 1 ha eredményesen erdősült terület önköltségét. Ez az index a tényleges önköltségszökkentés (eredményesen erdősült területnövekedés túlteljesítése, költségek csökkentése) mellett az egyes célállományoknak a bázisidőszakhoz viszonyított arányváltozásából adódó önköltségváltozását is magában foglalja.

Az erdőművelés pontos értékelhetősége érdekében szükségesnek tartottuk az arányváltozásból adódó önköltségszökkentés meghatározását is.

Kiszámítottuk a tényleges önköltségi indexet (\ddot{o}_b) úgy, mintha az erdőgazdaság betartotta volna a tervezett termelési arányokat:

$$\ddot{o}_b = \frac{\sum_{n=1}^7 q_n^t \cdot k_n^b}{\sum_{n=1}^7 q_n^t \cdot k_n^0}$$

Példánkban:

$$\frac{139,19488 + 7,13980 + 69,22774 + 115,9716 + 55,11294 + 17,6191}{139,20000 + 7,30000 + 69,25000 + 115,15000 + 55,13000 + 17,6982} = \frac{6,221,855}{7,135,694} = 87,19\%$$

A számítás szerint — ha az erdőgazdaság célállományként a tervezett, eredményesen erdősült területnövekedést hozta volna — önköltségi indexünk 87,19% lenne, és így a 24,64%-os tényleges megtakarítás helyett tényleges önköltségben csak 12,81%-ot értünk volna el.

Amennyiben a tervezett önköltségi index (\ddot{o}_t) kiszámításakor az egyes célállományok mennyiségét a ténylegesen megtermelt mennyiségekkel vesszük azonosnak, vagyis

$$\ddot{o}'_t = \frac{\sum_{n=1}^7 q_n^b \cdot k_n^t}{\sum_{n=1}^7 q_n^b \cdot k_n^0}$$

akkor a mi esetünkben:

$$\frac{42,30000 + 13,26000 + 72,25000 + 184,15000 + 52,15000 + 5,7000 + 129,22000}{42,30000 + 13,26000 + 72,23000 + 184,15000 + 52,13000 + 5,6982 + 129,20000} = \frac{9\ 811\ 000}{9\ 304\ 910} = 105,44\%$$

Ezek szerint az eredeti 107,38%-ban tervezett önköltségi index helyett 105,44% lett volna a tervezett index, vagyis erdőfelújítási tervfeladatunk önköltségi előírása mintegy 2%-kal lett volna magasabb a jelenleginél.

A célállományok időszakonkénti arányváltozása csak egyike azon tényezőknél, amelyek hatása 1 ha eredményesen erdősült terület önköltségalakulására jelentős. A folyamatban levő mesterséges erdősítések esetén ugyanúgy nem hagyható figyelmen kívül az első kivitelű, pótoltt vagy csak ápolt területek aránya, mint a természetes felújítások területein az első bontású, nem végvágott pótoltt vagy a végvágott csak ápolt területek hányada. Az elszámoló árak folyamatban levő kialakításakor erre is figyelemmel kell lennünk.

Az erdőfelújítási ágazatok önköltségi tervteljesítésének elemzése ezek szerint célállományonként az erdősítések állapotát figyelembe vevő elszámoló árak kidolgozására hívja fel a figyelmet.

Л. Киши и Ф. Молнар : ВЛИЯНИЕ РАЗЛИЧНЫХ ЦЕЛЕВЫХ НАСАЖДЕНИЙ НА ФИНАНСОВЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ПРИ ЛЕСОВОЗОБНОВЛЕНИИ

По существующей системе лесоводственных расчетов на возобновление леса определяется единая цена, не взирая на целевые насаждения. На самом деле возобновление осуществляется в зависимости от целевых насаждений с различными затратами. Изучая это явление на конкретных данных южношомодского лесхоза за 1965/66 годы, кажется целесообразным дифференцировать расчетную цену по целевым насаждениям.

Kiss L.—Molnár F.: DER EINFLUSS VERSCHIEDENER BESTANDESZIELTYPEN AUF DAS FINANZIELLE ERGEBNIS DER WALDERNEUERUNG.

Das derzeit gültige Abrechnungssystem für Waldbau stellt für die Walderneuerung einen Einheitspreis fest, ohne die Bestandeszieltypen zu berücksichtigen. Tatsächlich erfolgte die Erneuerung je nach den Bestandeszieltypen mit wesentlichen Kostenunterschieden. Die Analyse dieser Erscheinung auf Grund konkreter Daten der Arbeit des Staatlichen Forstwirtschaftsbetriebs Délsomogy vom Wirtschaftsjahr 1965/66 zeigen, dass eine Differenzierung der Abrechnungspreise nach Bestandeszieltypen nötig ist.

23 tonna teherbírású gépkocsi-vonat a Szovjetunióban. Az utóbbi években a változatos követelmények kielégítésére három nagyságrendben alakítanak ki speciális faanyagszállító tehergépkocsi-vonatokat a Szovjetunióban. A legnagyobb teherbírású szerelvények kategóriájába tartozik a KrAZ—214 LK 2. A gépkocsi-vonatot a 205 LE motorteljesítményű, KrAZ—214. típusjelű teherautó és a 2—P—15 jelzésű kéttengelyes utánfutó párosításával alakították ki. A szerelvény összteherbírása 23 t, haladási sebessége üresjáratban 55 km/óra, terhelt menetben 20 km/óra. Technológiai berendezései közé tartozik a forgószámoly, öntrakodó felszerelés csigákkal, kötélterelő görgőkkel. A gépkocsiszerelvény érdekessége, hogy utánfutóját üresjáratban a gépkocsi platóján szállíthatja. Az utánfutó felhúzása a platóra és leeresztése 4—5 percet vesz igénybe. A gépkocsi-vonat üzemi vizsgálata során 86 m³-es napi teljesítményt értek el 38 km-es szállítási távolság mellett. Az új szállító gépcsoportok sorozatgyártását és üzemi bevezetését még 1967-ben megkezdik.

(Leszn. Prom. 1967. 1. sz. Á: 3 B. — Ref.: Walter F.)